„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „БРАНИКА“
у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт године: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 46. У Новом Саду, у петак 27. фебруара (11. марта) 1904. Година XX.

Владина народносна политика према вероисповедним школама.

* Будимпешта, 25. фебр. (9. марта) 1904.

Кад је гроф Стеван Тиса ступио на владу, обећао је, да ће према народностима бити правичан. Мађарски шовенски листови тада га жестоко нападоше због ове изјаве, а народности је пак примише с ироничним осмејом на уснама, јер им одма беше јасан празан и ништаван значај њезин. Скептичност народности према народносној политици грофа Стевана Тисе не потиче само из традиционалног неповерења њихова према породици Тисиној, која је под Коломаном Тисом, оцем данашњег министра-председника, постала најжешћи представник неумитног потискивања народности, него и из горког искуства, да је свака угарска влада, кад год би је опозиција притисла у теснац, потискивањем народности покушавала, да поврати изгубљено поверење и популарност у опозицији и у народу. Гроф Стеван Тиса никад не беше популаран: међу мађарским политичарима он је најнепопуларнији. Прилике, у којима је ступио на владу, учинише га још непопуларнијим, а његово држање према мађарским националним захтевима у војсци приказало га је у очима шовинистичких Мађара обичним лакајем бечке политике. А народности се пак навикоше, кад год је угарска влада у таквом или овом сличном положају, да она редовно удара по народностима, да би тиме себе популарисала. Немађарске народности угарске имале су дакле разлога за претпоставку, да ће и Тиса поћи стопама својих претходника.

И он је пошао. Први пут показа Тиса, шта значи његова правичност према народностима на анкети о реформисању изборног реда, кад је изјавио, да ће при заокруживању изборних срезова пазити, да заокруживање одговори „мађарским националним интересима“ и на брзо после тога у прошли четвртак на седници угарског сабора кад је подастирући законске пројекте, које би требао сабор да реши, изјавио, да се у просветном министарству ради на законском пројекту о мађаризирању основних школа. Том приликом гроф Стеван Тиса у кратко је изложио тенденцију овог пројекта, али већ и из тих неколиких речи јасно се може закључити, да ће овај законски пројект, кад буде постао законом, једним ударом онемогућити даљи опстанак наших вероисповедних школа.

Јер по овом законском пројекту тражило би се још јаче учење мађарског језика, а ако која основна школа не би одговарала захтевима закона, ако у учењу мађарског језика не би показала онолико успеха, колико то жели државни школски надзорник, она би — прешла у државне руке. По овом законском пројекту судбина школа читавог једног народа, које гледају на двестагодишњу прошлост, једине залоге нашег просветног напредовања, била би положена у руке неколицине државних надзорника. А ко познаје њихово расположење према нашим основним школама, не може сумњати, да они ни с каквим успехом у учењу мађарског језика неће бити задовољни; неће бити задовољни због тог, што им личне амбиције не дозвољавају да буду задовољни, него да што жешће и одсудније нападају наше школе, како би се онде где треба, могли препоручити као бесприкорни мађарски домољуби. И осим тога неће бити задовољни и због тог, што је јасна тенденција овог законског пројекта, на коме раде у просветном министарству, то, да вероисповедне школе пређу у државне руке, те ће сви фактори од најнижих до министра упорно радити на томе, да свој програм остваре. Њих дакле никакав успех у нашим вероисповедним школама задовољити неће.

То је дакле законски пројект, који је Тиса ставио у изглед, да би се на тај начин популарисао у очима мађарске опозиције. Њиме хоће Тиса да покаже, како је мађарска влада озбиљно наумила да ради на ширењу мађарске идеје, на дозиђивању мађарске народне државе — али не може, јер јој је опструкција везала руке, те не може да ради. Наиме хоће гроф Тиса да депопуларише опструкцију пред претераним мађарским националистама. Наше школе требају дакле да буду цена, по коју би опструкција одустала или пак била приморана да одустане од даље борбе. Наше школе, наша двестогодишња тековина, требају да буду жртва Тисине популарности!

То је политика оног Тисе, који је ступајући на владу изјавио, да је поборник црквене и школске автономије разних вероисповести! Он, поборник те автономије, спрема самртни удар автономним школама! Па ипак је његова изјава у парламенту по нас веома драгоцена. Она нас је потпуно уверила о Тисиној политици према народностима: јер из ње видимо, да је Тиса поборник црквених и школских автономија, али само мађарских вероисповести. Кад се тиче народности — онда је друга ствар. Та чињеница карактерише његову политику према немађарским народностима, она нам је потпуно расветлила значај његове обећане „правичности“. Нас је пак уверио, да заиста живимо врло тешке дане, и да се наша црквена и школска автономија налази у опасности. Ми морамо бити на опрезу, јер ћемо морати бранити и оно мало, што још имамо!

ЛИСТАК.

СРПСКИ УСТАНАК
од 1804.—1813.

Од проф. Петра Марковића.

(Наставак.)

Последица ове битке и победе беше, да су царски Турци по градовима прекинули примирје, показујући тиме Србима, да настаје ново стање, по коме су Срби у сукобу не више с одметницима и дахијама, него са целим Турским Царством. Услед тога насташе чаркања, поводом којих Срби заузеше и град Смедерево. Учинивши овако судбоносан корак као што је отпор султану, Срби су ипак били толико трезвени, да су знали, до не могу дуго издржати борбу с читавом Турском, стога се обратише за помоћ великих сила Аустрије и Русије, које и учинише дипломатске кораке у корист Србима. Но како се моћ Француске свеђер дизала, то дипломатска акција речених сила код Порте, којој није умакла политичка важност тог појава, није имала жељених резултата. У толико је више успеха имала војничка акција српских војвода, и ако су се од ње можда најмање надали. У глави Карађорђа и српских војвода роди се диван план, начин одбране славан и достојан хвале у сваком погледу. У место да чекају на пролеће Турке, пођу они сами, изненада, зими, кад Турци обично не ратују, на Турке, да рашире своју област с јужне и источне стране, откуд су им Турци највише претили. Устаници почеше помишљати на ширу отаџбину српску. Петар Добрњац заузе Параћин и Ражањ, па опседе Алексинац, Младен Миловановић заузе Крушевац и читав крушевачки округ, а Миленко Стојковић заузе Пореч на Дунаву, пређе Мироч и упути се Кладову и Неготину. Рудничкн војвода Милан Обреновић заузео је све до Вишеграда и Мокре Горе. Видинскога пашу Пазван-Оглу дочекаше код Соко-Бање Петар Добрњац и Пауљ Матејић и потукоше га до ноге. Тада је постао и славни опкоп Делиград, који је подигао аустријски официр Вуча Жикић. На западном бојишту на Дрини Срби не беху тако срећни, јер им Турци отеше читаво Подриње.

По том се неко време мировало, јер су обе странке ишчекивале исход руско-аустријске дипломатске акције. А кад се ова сврши безуспешно, пошто је у Цариграду сасвим овладао утецај Наполеона Великог, распламти се борба жешћа и крвавија него игда. Са две стране са Дрине и на Делиград навалише две велике турске војске. Осим главне босанске војске, која се преко Шапца упутила к Београду, пређоше Дрину још неколико мањих војски те се у разним правцима упутише према средини Србије, али их српске војводе потукоше у пет знаменитих битака. Најзад дође и до главне битке на Мишару 1. авг. 1806., у којој се војнички геније Карађорђев засијао у потпуном свом сјају. Ова и стратегијски веома важна битка јесте највећа и најкрвавија за време читавог устанка.

Док је Карађорђе у шанчевима на пушкомет дочекао Турке па просуо страшан огањ из топова и пушака, дотле је по његовој заповести војвода поп-Лука Лазаревић навалио са коњицом из шуме једновремено, кад се пешадија српска, избацивши прве метке на ножеве дохватила с Турцима. Цвет босанског племства изгинуо је у тој битци, а Срби заузеше на ново све до Дрине. И на Делиграду се делио крвав, али срећан мегдан са Турцима. Тада је Делиград заслужио велико име своје, јер су на његовим шанчевима Срби под славном командом Петра Добрњца шест недеља одбијали бомбардање и силне нападаје огромне војске румелијског валије Ибрахима. Сретна диверзија Станоја Главаша на Прокупље и глас о победи мишарској склонише Ибрахим-пашу, да се повуче к Алексинцу, где га Срби у крвавој битци разбију.

И тако се завршило велико, знаменито војевање српско 1806., са сјајним успехом. Услед мишарске победе испунило је име Карађорђево страхом и трепетом Турке, а Србе поштовањем и одношћу. Још од избора свога у Орашцу (1804.) за врховног вођу угледнији од осталих војвода издигао се Карађорђе сада својим ауторитетом високо над свима осталим војводама. Већ само присуство његово у војсци испуњавало је војнике поуздањем и надом, срчаношћу и јунаштвом. Али и слава Петра Добрњца се разнела по читавој Србији. Девојке и жене славиле су га у песмама:

„Господар Пера на цареву друму
Он ми чека седам паша војске!“

Славно војевање српско 1806. г., привукло је пажњу читавог света на Србе, а неуспех турских војвода добио је ванредно значење. И, кад је француски посланик ђенерал Себастијани

Руско-јапански рат.

У Токију су јако узнемирени, што не знају, где је владивосточка руска ескадра, која се састоји из четири силне и најбрже крстарице и потребног броја мањих бродова а којом командује контр-адмирал Рајценштајн. Јапанци се јако боје, да им та руска ескадра не улови како год који транспорт војске, те да га не отправи на дно морско. Зато су Јапанци и начинили неуспешну диверзију против Владивостока и морали поделити своју флоту, како их Руси не би изненадили. По једном њујоршком телеграму, што је стигао у Токио, ескадра комодора Рајценштајна налази се на ушћу реке Тумена, која чини границу између североисточне Кореје и руске Усуријске покрајине, да тамо штити продирање руске сувоземне војске од Посијетова затона према Тумену. Вели се, да су руске предње трупе продрле већ до Кјенгсонга, места, што лежи 150 километара југозападно од Посијетова затона на источној обали корејској. Тај марш је извршен зато, што Руси хоће да се споје с одељењем, које се од средине фебруара налази код Капсана у северокорејским брдима, да тако угрозе десни бок оних 2500 Јапанаца, што се недавно искрцали у Плаксинском заливу, а кажу да продиру на Манершан у Манџурији, те да их приморају на узмак.

Још пре почетка овог рата, говорећи о изгледима његовим, навели смо, колико ће много времена требати Јапанцима да мобилизују и пренесу своју војску у Кореју. То се сад у пракси сасвим потврдило. Ево, рат траје већ месец дана, и Јапанци су врло мало војске мобилизовали а још мање пренели на бојно поље. То потврђује и један шангхајски телеграм париске „Ажанс Ава“, који вели, да јапанска мобилизација истина правилно тече, али много спорије, него што се мислило. Можда су се Кинези и Енглези у Шангају надали сувоземној битци много раније, те им је ово одоцњење сад врло непријатно, али стручни кругови на континенту били су одма на чисто с тим, да ће јапанска мобилизација, транспорт и стратегијски развој трајати најмање 6—8 недеља, а можда и више.

Јапанска царевина подељена је на 260 војних накнадних округа, тако да мобилизација не може изазвати никаквих тешкоћа. Рачунало се, да ће се резервисте већ трећег дана после проглашења мобилизације пријавити и за дан-два моћи отићи својој трупи. Али за раздеобу, одевање и наоружање момчади морало се такође рачунати неколико дана, тако да су трупе тешко могле бити спремне за марш пре 8. или 10. мобилизационог дана. Највећа сметња брзој јапанској мобилизацији беше велика оскудица у коњима за коњицу и запрегу артиљериску и тренску. Мајор Урзин-Пружински је у својој студији о јапанској војсци израчунао, да, кад су 8 пешадиских дивизија главног острва Нипона (Хондо) у Хирошими концентрисане, а за такову дивизију на једно- и уско-краким железницама јапанским треба 96 возова, цео железнички транспорт са 16 возова на дан траје 49 дана. Са 10 дана за мобилизацију и за транспорт на суву само треба дакле 59 дана или два месеца. Уз то долази транспорт морем — најмање 14 дана, а осим тога јапанска војска има не 8, него 13 дивизија, од којих две стоје на удаљенијим острвима Кијусиу, једна на о. Шикоку, а једна на о. Јесо. Према томе јасно је, да за мобилизацију јапанске војске и за њен транспорт у Кореју треба зацело два, ако не и три месеца.

У Петрограду су те фактичне прилике тачно познавали, те зато Руси нису преухитрили мобилизацију и транспорт своје војске. Руси на тенане могу да навуку толико војске у Манџурију, колико им је нужно да смрве уочне Јапанце. Офензивна акција, и то с оне стране мора, тражи темељну припрему; то је пре четири године доказао енглески рат у Трансвалу и сада промашена јапанска мобилизација. Јапан је својом заосталом мобилизацијом изгубио своје најбоље изгледе: да се користи релативном надмоћи према силној Русији.

Мобилизација јапанске војске.

„Ажанс Ава“ јавља из Шангаја: Мобилизација јапанске војске извршена је правилно, али много спорије, него што се мислило. После потпуног искрцања у Кореји формираће се 4 корпуса, но не зна се, које ће бити концентрационе тачке.

Генерал Анисимов јавља са позиције генерала Лињевића на р. Јалу, да Јапанци непрестано преносе војску према Гензану. Непознат је број јапанских транспората и јачина искрцаних трупа. Ове се искрцавају ноћу, њихов број се строго таји. Јапанци се непријатељски понашају према Кореанцима, који пријатељују с Русима, јер знају да су Руси јачи. Међу Кореанцима је потпун мир.

Генерал Хук о снази Порт-Артура.

Један од најбољих артиљериских официра руских, генерал-лајтнант Хук, изјавио је, да за Порт-Артур нема опасности ни у случају праве опсаде. Утврђења су начињена од земље и бетона; свако непријатељско ђуле, које удари у њих, избија само један део од тога, а о таким оштетама не вреди говорити. У осталом тврђава је снабдевена за годину дана са свачим, што јој треба.

Последње вести с бојишта.

Дописник „Дељи Меља“ у Јинкау јавља, да су при последњем јапанском нападу на Порт-Артур руски бродови остали неоштећени. Дописник се сам уверио о том. „Дељи Мељ“ јавља даље, да је руска коњица покварила телеграф између Кузонга, Сонхона и Вицу-а. У Нијунчвангу има два руска батаљона, а у Мукдену 5000 Руса.

хтео да Турску увуче у рат са Русијом, српско питање после ових сјајних победа искочило је напред и добило важност првога реда. Како се је српско посланство под предвођењем Петра Ичка налазило тада још у Цариграду, науме Турци по француском савету, да се њима користе. Они дадоше Србима и автономију и врховног кнеза и плаћање одсеком свију дажбина. Спахије неће смети ићи у села, а градове ће чувати српска, заједно с регуларном турском војском. Извршење свега овога повере по жељи српској неком мухасилу нишком Хасан-бегу.

Како се Ибрахим-паша, коме је заповеђено да у смислу султанова фермана објави мир и опроштај Србији, уклонио из Ниша у Битољ да отклони по турском обичају од себе непријатну мисију, дође Петар Ичко склонивши мухасила, да пође с њим у Србију, где буде од Карађорђа и Савета сјајно дочекан. Овога мухасила, који је све радио у име султана, употребише Срби и задобише неке градове, али старешине београдског гарнизона не хтедоше предати Београда. Стога Срби уверивши се, да с Турцима најбоље свршава, који сам сврши, што му треба, после преговора, стегну Београд са свију страна и 30. новембра освоје варош, али прво Гушанац Алија, а кад он оде, Сулејман-паша никако не хтедоше предати града. Срби озлојеђени ради неизвршења фермана, пошљу наново Ичка у Цариград, а Београду пресеку довоз хране, те га принуде на предају. У исти мах предаде се и Шабац.

(Наставиће се.)

Политички преглед.

— Опструкција у аустријском сабору. У уторак, 24. февр. (8. марта) о. г. отпочео је рајхсрат после дуже паузе наново своје седнице, али већ по првој се види, да ни ово заседање неће имати никаква успеха. Већ на тој првој седници дошло је до буре и опструкције, коју су Чеси наставили. Седницу је отворио министар-председник др. Ернст Кербер говором, у ком је говорио о спољној и унутрашњој политици. Напомиње, да је од последњег заседања избио рат између Русије и Јапана.

Аустро-Угарска монархија — вели — која сматра као најважнији задатак свих држава одржање светског мира, највећма жали тај наступели догађај и у интересу пријатељских односа према обе заинтересоване државе очуваће најстрожију неутралност у целом обиму међународног права, које важи.

У погледу догађаја на Балкану могу уверити Кућу, да између монархије и Русије о заједници цели и о средствима, што се за постизање тих цели имају применити, влада потпун споразум и да постоји оправдана нада, е ће са спроведењем отпочетих реформа у македонском делу Турске бити крај тамошњем покрету и да ће се духови трајно смирити. Тим је већма жалити, што се делом из жеље за сензацијом, делом из себичних побуда, које су за осуду, шире алармне вести, којима чак и у ширим круговима, и ако само пролазно, верују и осим тога чине тешку материјалну штету.

На велико чудо свих странака изјавио је затим Кербер, да ће поднети зак. предлог о оснивању талијанског свеучилишта у Роверету (Јужни Тирол). Младочех др. Крамарж предлаже, да се о Керберову говору отвори дебата. На то пангермани, особито Иро, Малик и Стајн почну без икаква видљива повода беснити и викати председнику: „Камџијом Ви Чехе!“ Чешки радикали у сред буке отпочеше техничку опструкцију, тражећи читање свих поднесака, који су стигли сабору за време празника. Кад је председник прогласио, да је Крамаржев предлог примљен, настаде ужасна гужва између Немаца и Чеха пред председничком трибином, тако да у мало није дошло до туче.

— Енглеско оружање. У онномадашњој седници енглеске доње куће поднео је ратни министар Арнолд Форстер ратни прорачун изјавив, да су биле потребне велике промене, како би Енглеска дошла до таке војске, што одговара захтевима државним. Ратно министарство је озбиљно решило, да набави нове тешке пољске топове, с којима се може поносити. Ове топове у Европи још нису надмашили. Влада се нада, да ће у течају идуће финансијалне године моћи дати зготовити 108 тешких и 18 лаких топова, који ће доћи у Индију. Индијска влада жели, да један део свог дохотка може употребити на ново наоружање индијске војске и да што брже добије топове. Говорник Индију сматра као једину земљу, где је могућ судар са великом европском војском. (Овде сер Форстер мисли на Русију. — Ур. „Бр.“) Осим топова влада се бави и набавком нових пушака, од којих ће велики део такође бити отпремљен у Индију.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 26. фебруара 1904.

— А што ћути, жалосна јој мајка! Под тим насловом добили смо од једног угледног Србина ове редове:

„Српска имена места помађарена су и против изричне воље општинског представништва у тим местима. Независни српски листови су то по заслузи жигосали и осудили, али „Застава“, која се на сва уста дере: Le peuple, c'est moi — народ, то сам ја!, ама ни беле о томе! Она ни мукајет о том поступку министра унутрашњих дела. Тај радикалски лист, који мисли да је узео под аренду српско родољубље, нема речи да региструје помађаривање српских имена села и каже ово што треба о том да каже један заиста родољубив лист. Да, али „Застава“ и право родољубље! То је тако далеко једно од другога, као небо и земља. Њен је руфет талми-родољубље, опсена. Док су „Браник“ и други листови српски осудили поступак са помађаривањем имена против воље дотичних општина, дотле је „Застава“ о том мудро ћутала, па и данас ћути. Наравно, „Застава“ се не сме замерити Њеној Високоблагонаклености! „Застава“, дабогме, има преча и „родољубивија“ посла. Ваља кочијашки грдити оне српске родољубе, који несебично заступају интересе српског народа, па деру образину са лица опсенара т. ј. оних, што по сакатој логици и амалинској стилистици „Заставиног“ „Ненада“ (сирјеч дра Мише Михајловића, потпредседника наше највише автономне власти: саборског одбора, који је господин истоветан за „Заставиним“ „Маријус“-ом, „Marius“-ом и великим М-ом) нису „гадови“ Божији. Лёпоте радикалске се сунчају на благонаклоној пригревици мађарске владе, па је-ли чудо што не смеју зуба да помоле у одбрану српског народа против премашаја државне власти!? Недавно, тешком муком бранећи се од оних снажних „Браникових“ буботака, патетично је узвикнуо радикалски „вожд“, како је и „Застава“ имала политичких процеса и како су њени уредници (разуми „штромани“) седели у затвору, ал' мудро је оћу-

тала та препредена лија, да је то било онда кад је други био на челу „Заставе“, а не данашњи њен шеф, који је онда седео у Вацу не због преске кривице, него због сасвим другог нечег. То зна добро и онај „фини“ испод Ешиковца, па се ипак прави луд, обојица цинички подвикују, како то није ништа, што је Ваш уредник био „само“ месец дана затворен. Дабогме, требали су га затворити на пет година, требали су позатварати све „Браниковце“, онда би радикалска банда и даље по вољи могла лагати српски народ. У осталом, није се чудити, што радикалском „вожду“ није много месец дана државног затвора; човеку, који зна ценити слободу и има савести, много је бити и један дан затворен ма и у државном затвору. Но има људи, који шест година једу робијашки лебац у Вацу, па дођу кући шири нег' дужи. Gustosache! Главно је то, да је од онога доба, од како је „Заставу“ наново преузео њен данашњи „главни“ уредник, тај лист јако „швенковао“ онамо, где се дели „безусловна благонаклоност“, да је „Застава“ постала сасвим политички безбојан, владин лист и да „Застава“ мора да ћути онде, где не би смела да ћути — кад би имала српског образа, и кад се не би бојала, да се не замери, па да испод радикала у Карловцима какогод не извуку асуру, те не било ни лепих фондовских зајмова, ни лепих дијурна и трошковника. „Застава“ не зна друго, него да бесомучно грди поштене Србе, а иначе се завлачи под владин скут. Зато, „Ненаде“ и остале „лепоте“ радикалске: језик за зубе!

др. —ш—“

— **Српска Књижевна Задруга.** Повереници и чланови, који за ово XII. коло нису послали улоге, — умољавају се да то учине чим пре јер за који дан започиње експедиција XII. кола, и разашиљаће се оним редом, како је новац стизао. — Администрација Српске Књижевне Задруге у Загребу.

— **Нов српски поучни лист.** Изишао је први број „Полет“-а листа за поуку, забаву и педагошку књижевност који излази у Вршцу једанпут месечно. Одговорни уредник је М. П. Павловић, главни сарадник Исаије Митровић учитељ. Цена је на годину 3 круне. Лист је врло лепо удешен, са овом садржином. 1. „Полету“ песма од М. М. 2. Живио наш слављеник Чика Јова од Уредн. 3. Душан Катић са сликом од И. М. 4. Поздрав, песма † А. Х. К. 5. Сећање, прича од И. М. 6. На селу, од К. Гоцићеве. 7. Дјевојачке градиве. Стојанка прича од С. В. 8. Анђео Истине, прича од И. М. 9. У споменицу, песма од Ур. 10. Искра љубави, песма од Ш. К. Х. 11. Мајци песма од М. Б. 12. Крв и нож, прича од Ур. 13. Шта хоћемо? 14. Књижевни прикази. Свакоме се шаље на захтев 1 број. Адреса: „Polet“ Werschetz.

Новости са стране.

— **Велики немири у Прагу.** У недељу су у Златном Прагу Чеси опет морали устати против немачког изазивања у чешком главном граду. Немачки ђаци сваке недеље „бумлују“ (у групи шетају) на прашким Пшикопима, најлепшој улици у Прагу, коју Немци зову „Грабен“. То „бумловање“ немачких ђака у садашњим приликама у Аустрији очигледно је изазивање Чеха. Чеси су издали лозинку: „Пшикопе треба очистити!“ и том послу су сад у недељу енергично приступили.

Већ у 9. с. пре подне видели се густи редови чешких ђака са ђачким капицама и словенским тробојницама, где иду према техници и свеучилишту, одакле су у 10 с. у маси пошли на Пшикопе Полиција, видећи шта се спрема, поседне улицу. На Староместској Тшиди близу магистрата било је јако одељење полиције, јер се у руској цркви служило молепствије за победу руског оружја у садањем рату. Много света посело је обе стране тротоара, да не да немачким ђацима шетати. У $^1/_4$11 с. стигоше на Пшикопе прва два немачка ђака у својим шепицама. Силно звиждање и урнебес дочека их и шепице им у часу слетеше с главе. Једва полиција одбрани та два Немца. И остали немачки ђаци, који дођоше, исто тако прођоше, тако да се Немачка Касина у часу напуни немачких ђака без шепица. Полиција онда почне терати свет са Пшикопа; но демонстранти седаху на трамваје и тако се улица опет пунила светине. У $^1/_2$11 с. немачки ђаци пођу из Немачког Дома на „бумл“ Пре него што су изишли на улицу, ректор немачког свеучилишта Рабл држао им је говор, бодрио их је и рекао, да су очи свих Немаца на њих управљене. Кад 300 нем. ђака изиђе из Дома, дочека их ужасан звиждук и вика. Тек што почеше шетњу, а множина их опколи. Полиција се бадава трудила, да их растави од светине, која не узмакну ни пред најжешћом навалом полиције на коњима. Светина је читаве редове немачких ђака истргла, пљувала их и вукла им шепице с главе. Ти призори трајали су до $^1/_2$12 с. У то светина навали на Немачки Дом, и мада је овај полиција јако посела, светина продре унутра и ту би било страхоте, да полицији у последњем тренутку није пошло за руком, да потисне светину. Пред Домом је стојала група немачких ђака, која се није могла склонити у Дом. Из хиљаде чешких грла заори се песма: „Ој Славени!“ са овим рефреном: „Русје с нама, ко против нас, тога Француз счисти!“ На то Немци покушаше, да запевају своју „Wacht am Rhein“; то изазивање још више распали светину, те наново јуриша на Нем. Дом. У тај мах укажу се војнички бајонети: читав 22. ловачки батаљон под командом потпуковника Ђорђа Младеновића с натакнутим бајонетима брзим кроком долазаше на Пшикопе. Војска је очистила улицу и у 1 с. по подне био је већ мир. Касније је било мањих сукоба између немачких ђака и Чеха. Ухапшено је свега 62 особе, од којих ће бити 37 њих предано казненом суду по делу насиља и јавне стрке. Огорчење међу Чесима је огромно. И Чеси и Немци ишли су намеснику на тужбу.

— **Члан руске царске породице на бојишту.** Дана 16. (28.) фебруара о. г. отишао је из Москве на Далеки Исток Велики Кнез Кирил Владимировић, син Вел. Кнеза Владимира Александровића, стрица царева. Тог дана, пре поласка младог Великог Кнеза, московски генерал-губернатор и командант војске у том округу, Велики Кнез Сергеј Александровић и супруга му Вел. Кнегиња Јелисавета Фјодоровна давали су ручак у почаст у Москви искупљеним предводитељима племства. На том ручку био је и Вел. Кнез Кирил. За ручком је московски губернијски предводитељ племства, кнез П. Н. Трубецкој овако наздравио Вел. Кнезу Кирилу:

„Ваше Императорско Височанство! Дозволите мени и свима предводитељима племства, што се искупише са свих крајева Русије, да Вама, који први из Руског Императорског Дома идете на Далеки Исток, где су сада усредсређене све ваше мисли, пожелимо сретан пут и најсјајније успехе на одбрану Русије и на славу њеног Дожавног Вође. Пијем за здравље Вашег Императорског Височанства.“

Одлазак Вел. Кнеза Кирила на бојно поље знак је, колико и чланови руског царског дома љубе своју отаџбину, а уједно је тим и најбоље опровргнута она зловамерна измишљотина Русофоба, као да је генерал Куропаткин примио врховну команду над манџурском војском само под условом, да ниједан члан царског дома не иде на бојиште.

НОВИЈЕ.

Беч, 25. фебруара. У данашњој седници рајхсрата било је великих скандала. Мин.-предс. Кербер хтеде да одговори на интерпелацију због изгреда у Прагу, по тек што је почео да говори, чешки радикали Клофач, Чок, Фрезл, др. Бакса, Силени и Масталка загрмише Керберу: „Аншуг Кербер!“ „Одступите!“ „Ћутите! Не дамо Вам даље говорити!“ Кербер је говорио, али у ужасној галами нико га није чуо. Вика је достигла врхунац кад је Кербер изјавио, да ће царска влада сва средства употребити, да успостави мир у Прагу. Чешка је опструкција у највећем јеку.

Београд, 25. фебруара. Касациони суд је решио у ствари притвореног Веље Тодоровића, да нема утаје државног новца, те ће Тодоровић бити пуштен на слободу.

Рићото Гарибалди послао је „Политици“ проглас, у ком позива балканске Словене, да се у часу, кад су њихова руска браћа заплетена у рат, пробуде и сложе, јер онај, који јужним Словенима не мисли добра, спрема се да изврши свој програм територијалних окупација и разнарођења. Гарибалди упозорава јужне Словене на пангерманску поплаву и позива их, да пошљу своје људе на конгрес, што ће се држати у другој половини марта у Мљецима, да решава о начину, како би се могла уклонити страшна пангерманска опасност.

Мадрид, 25. фебруара. У разним варошима шпањолским, особито у Вљадолиду и Барселони, избили су немири, који сасвим мирише на револуцију.

Цариград, 25. фебруара. Султан се тврдоглаво противи реформама, јер је Русија заплетена у рат. Споразумне велесиле мораће султана ултиматумом опаметити.

* * *

Руско-јапански рат.

Париз, 25. фебруара. Дописник „Фигара“ разговарао се са привременим руским ратним министром Сахаровим, који рече, да ће Русија бацити у Манџурију најмање 400.000 војника, а Јапан ће моћи развити у бојну линију само 200.000. Русија хоће да победи и уништи Јапанце. Сахаров рече, да се још два месеца у Манџурији неће ништа догодити.

Токио, 25. фебруара. Јапанска влада одговорила је на руску оптужну ноту од 9. (22.) фебр. циркуларом, у ком лажним, правим азијатским наводима покушава да побије руске оптужбе.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Бранника“.

Будимпешта, 26. фебруара. Кошутова странка је изабрала одбор за приређивање дебате у сабору, а то значи, да се она наново лаћа техничке опструкције. Пучка странка водиће најжешћу борбу.

Праг, 26. фебруара. Синоћ су Чеси опет демонстровали против Немаца. Међу демонстрантима виделе се многе девојке са словенским тробојницама. (Види белешку о прашким догађајима. — Ур. „Бр.“)

Будимпешта, 26. фебруара. (Заступничка кућа.) Мин.-предс. Тиса јавља, да је барон Банфи дао оставку на части врх. дворског маршала и да је смењен. Долази дневни ред: гласање о том, да-ли да се Тисин предлог о измени пословника стави на дневни ред?

* * *

Руско-јапански рат.

Беч, 26. фебруара. Савез хрватских, словеначких и напредно-словеначких заступника на царевинском већу предао је овдашњем руском амбасадору грофу Капнисту изјаву симпатије према Русији у њену рату са жутом расом.

Вашингтон, 26. фебруара. Министар иностраних дела добио је телеграм из Чифу-а, да су Јапанци стигли у Пјенгјанпјенг, те да се тако налазе за леђима руске опозиције у Манцурији и да су довели у опасност железницу. (Неће бити било! — Ур. „Бр.“)

Сеул, 26. фебруара. Руси су посели Јенченг. Између Корејаца и Руса било је битака на реци Тумену.

Токио, 26. фебруара. При блокади од 24. фебруара руски торпедобоји наиђоше на мине, те од њих 13 потону 8. Руски ратни бродови, што су били у луци, онеспособљени су за борбу. Порт-артурско утврђење је од јапанских граната у пола разорено. (Ала је ово крупна јапанска лаж! — Ур. „Бр.“)

Тијенчин, 26. фебруара. Једно одељење Јапанаца отпочело је марш према реци Јалу. Јапанци заузеше Сенванченг и потукоше Русе (??) близу кланца Такунглинг. Јапанци се налазе близу Нијучванга. 35.000 Руса се у Лијаојангу и Јајченгу јако ушанчили, где предстоји битка. Било је већ више мањих битака.

†

Својој милој и незаборављеној матери

Катици В. пл. Рогулић

даваћемо

годишњи парастос

у недељу, 29. фебр. (13. марта) у иришкој св. Николајевској цркви, на који учтиво позивају све сроднике и и добре своје пријатеље

Ожалошћене кћери.

Огласи.

Деловођу и благајника

потребујем за моју пивару у Петроварадину, од којих обојица треба да су веште књиговође и деловође, уз то још и савестан продавац. Ступити могу од данас за месец дана. Компетенти, који имају кауцију и који су у сличној радњи били, имају првенство. Осим плате, коју компетенти имају у своме оферту назначити, обојица имају још и бесплатан стан у пивари. Понуде се имају упутити на потписаног власника петроварадинске пиваре.

СТЕВАН СЛАВНИЋ

124 1—2 Н. Сад, главна ул. бр. 25.

Српска Кредитна Задруга у Броду н/С

РАЧУН ИЗРАВНАЊА на дан 31. Децембра 1903.

Имовина.

	круна	п.	круна	п.
Готовина:				
а) у благајни — — — — — —	18.458	66		
б) по жиро-рачуну код аустро-угарске банке — — — — — — —	41.475	93		
в) код кр. уг. поштанске штедионице —	5.141	09	65.075	68
Мјенице			1,019.324	23
Зајмови ред. недељне штедње— — —			3.189	—
Властита кућа — — — — — —			55.000	—
Властити папири од вриједности — —			9.071	40
Дужници:				
по текућим рачунима — — — —			12.972	95
Оставе:				
по мјеничним кредитима — — — —	425.727	89		
на чувању и руковању — — — —	1.040	—	426.767	89
Намјештај и прибор:— — — — —	4.645	57		
по одбитку 10% отписа — — — —	464	56	4.181	01
Основни трошкови: — — — — —	4.500	—		
по одбитку 20% отписа — — — —	900	—	3.600	—
			1,599.182	16

Дуг.

	круна	п.
Главница:		
на 3000 удјела до конца 1904. год. по чл. 14. и 19. задружних правила биће уплаћено круна — — — 624.000—		
а за три године уплаћено је — — —	456.702	92
Резервни фонд — — — — — —	3.712	69
Редовна недељна штедња — — — —	13.472	40
Новчани улози — — — — — —	271.517	61
Повјериоци разни — — — — —	398.525	19
Остављачи остава — — — — —	426.767	89
Неисплаћена дивиденда за 1902. год. —	702	50
Пријеносни рачуни — — — — —	5.589	88
Чист добитак — — — — — —	22.191	08
	1,599.182	16

РАЧУН ДОБИТКА И ГУБИТКА на дан 31. Децембра 1903.

Губитак.

	круна	п.	круна	п.
Камате:				
На улоге, употријебљене кредитне, пријеносне камате, и пореза на камате улога			25.946	35
Порез пословни:			677	92
Трошкови:				
плате, станарина, канцеларијски трошкови и т. д. — — — — — — —			15.357	28
Отписи:				
а) 10% од намјештаја и прибора — —	464	56		
б) 20% од основних трошкова — —	900	—	1.364	56
Чист добитак — — — — — —			22.191	08
			65.537	19

Добитак.

	круна	п.
Камате од мјеница — — — — —	61.900	24
Провизија — — — — — — —	1.639	33
Разни приходи — — — — — —	1.997	62
	65.537	19

УПРАВНИ ОДБОР:

Васо Јакшић, с. р.
предсједник.

За књиговодство:
Ђорђе Ч. Лазаревић.

Миша Анастасијевић, с. р. **Спасоје Бабић**, с. р. **Лазар Бачић**, с. р. **Алекс. Беловитић**, с. р. **Васо Видовић**, с. р. **Симо Јовановић**, с. р. **Васо С. Краљевић**, с. р. **Перо К. Костић**, с. р. **Јоца Лацковић**, с. р. **Јово Марковић**, с. р. **Л. Пахани**, с. р. **Перо Стокановић**, с. р. **Др. Никола Ђурђевић**, с. р. **Радослав Тасовац**, с. р.

На основу чл. 59. правила Српске Кредитне Задруге прегледали смо овај „Рачун изравнања“ и „Рачун добитка и губитка“ и нашли смо да су у свему тачни и исправни.

У Броду н/С., 12. (25.) фебруара 1904.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

125 1—1

Отон Поповић, с. р.
прочеоник.

Александар Богдановић, с. р. **Душан Цекић**, с. р, **Јоца Мушицки**, с. р. **Др. А. Николајевић**, с. р. **Станко Трифковић**, с. р.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић Штампарија Б. М Поповића у Н. Саду.